

Recensămintele fiscale ale populației – sursă importantă în studierea problemelor demografice ale Basarabiei în epoca modernă

Valentin TOMULEȚ

Studiul dinamicii populației ne oferă posibilitatea de a cunoaște, în baza unei anumite localități rurale sau urbane, a unui județ sau a întregii regiuni, schimbările cantitative ce s-au produs, sub raport numeric, într-un anumit interval de timp, sub dominația țaristă.

Până la mijlocul anilor '30 ai secolului al XIX-lea, evidența populației din Basarabia se efectua în baza a două forme principale de selectare a materialului factologic.

I. Recensămintele locale unice/simultane:

- *Recensământul populației din 1816-1817.*
- *Recensământul din 1820 (trei ținuturi din Bugeac).*
- *Recensământul din 1824 etc.*

După anexarea în 1812 a Basarabiei la Imperiul Rus, în provincie a fost menținută practica fiscală existentă în Principatul Moldovei încă din sec. al XVIII-lea, când evidența contribuabililor era efectuată pornind de la numărul de familii existente în fiecare așezare rurală sau urbană.

De la mijlocul anilor '30 ai sec. al XIX-lea, evidența populației din Basarabia se efectua în baza unor principii noi, aplicate în întreg Imperiu – recensămintele fiscale, numite *revizii*. În Basarabia țarismul a efectuat doar trei recensăminte fiscale ale populației.

II. Recensămintele fiscale din 1835, 1850 și 1858

Începând cu anul 1835, sursele statistice basarabene, ce includ listele contribuabililor din localitățile rurale și urbane, conțin deja și informații despre numărul de locuitori după sexe. Recensământul fiscal din 1835 calcula numărul populației nu după numărul de familii (gospodării), ci după numărul de membri de sex masculin și feminin la data efectuării lui. Registrele erau alcătuite din două părți: *fila din stânga* fixa persoanele de sex masculin începând cu capul familiei, după care urmau feciorii în ordine descrescândă, părinții sau alte rude, în cazul în care aceștia locuiau împreună cu această

familie, vârsta fiecărui membru al familiei, anul de deces al persoanelor de sex masculin, anul și locul de mutare cu traiul în altă localitate. *Fila din dreapta* avea aceeași structură, dar fixa persoanele de sex feminin după aceleași principii ca fila întâi, fără a indica anul de deces al persoanelor de sex feminin. Recensământul indică și legăturile de rudenie din cadrul familiei: soț-soție, fiu-fică, tată-mamă, bunel-bunică, cumnat-cumnată etc. Recensămintele care au urmat (1850 și 1858) indică și vârsta membrilor de sex masculin ai familiei, comparativ cu recensămintele fiscale precedente, din 1835 sau din 1850.